Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-080/ (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 215. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 10-го ЛИСТОПАДА 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 10, 1983 No. 215. VOL. XC.

Відбудуться наради СФУЖО

Торонто, Онт. — Напередодні ІУ Світового Конгресу Вільних Українців тут відбудуться наради Управи Світової Федерації Українських Жіночих Організацій в понеділок і вівторок, 28-го і 29-го листопада ц.р., в Торонто, під час них СФУЖО вшанує пам'ять жертв організованого Москвою голоду в Україні в 1932-33 роках і святково відзначать 100-річчя Українського Жіночого Руху.

В понеділок, 28-го листопада, програма передбачає відкриття і внутрішні наради Управи СФУЖО, від 9-ої год. рано до 12:30 по полудні. Відтак відбудеться голод ний обід для вшанування жертв голоду.

Доповідь виголосить А. Остапюк з Англії. По полудні доповідь на тему „100-річчя Українського Жіночого Руху" виголосить д-р Марта Богачевська-Хом'як, В год. 3-ій по полудні буде висвітлення прозірок з діяльності українських жіночих організацій з коментарем. В год. 3:45 по полудні І. Козак з Німеччини виголосить доповідь на тему: „Українка у визвольних змаганнях". Слідуватиме панель на тему „Сучасність і візія майбутнього в праці жіночих організацій". В панелі виступають: А. Троян з Торонто, С. Качор з Вінніпегу, Н. Винницька з Монтреалю. Модератор — О. Процюк, заступниця голови СФУЖО, ЗСА.

Всі подані вище імпрези відбудуться в залі: Convention Centre Queens Quay, Toronto Hilton Harbour Castle, 1 Harbour Square, Toronto, Ont.

Святкова вечеря в 100-річчя Українського Жіночого Руху відбудеться о год. 7-ій вечора, в Harbour Ballroom в згаданому готелі.

В програмі: доповідь Ґленни Карр, екзекутивного директора Онтарійського жіночого директорату; слово д-р М. Квітковської, голови СФУЖО; „Монтаж на 100-річчя Українського Жіночого Руху", пера письменниці Лесі Храпливої-Щур; мистецький виступ квартету „Верховина" під керівництвом О. Глібович.

У вівторок, 29-го листопада, відбудуться ділові наради Управи СФУЖО, в яких візьмуть участь представниці складових організацій з різних країн світу, члени Екзекутиви і референтки СФУЖО.

Квитки на імпрези можна замовляти в: С. Проців, тел. 762-8933; М. Загребельної, тел. 766-5827; І. Малицької, тел.: 656-2229 або 532-4404 (всі в Торонто.)

ДОПОВІДЬ ПРО КОМПОЗИТОРА В. БАРВІНСЬКОГО

Ґлен Спей, Н. Й. (А. О.). — У 20-ліття з дня смерти композитора Василя Барвінського, в суботу, 26-го листопада ц.р., о год. 4-ій по полудні, тут в залі під церквою св. Володимира д-р Василь Витвицький матиме доповідь про цього видатного композитора. Доповідь буде ілюстрована музичними прикладами з його творчості.

На доповідь запрошує всіх Діловий Комітет Об'єднання Українців у Ґлен Спей, Н. Й.

Появилася стаття про український театр в американському збірнику

Ню Йорк. — У видавництві Ґрінвуд Пресс появився збірник п.н. „Етнічний театр в ЗСА" під редакцією Максін Шварц-Селлер, в якому знаходиться обширна довідка Лариси М. Онишкевич про „Українсько-американський театр".

Збірник великих розмірів на понад 600 сторінках подає в альфабетичному порядку історію татрів етнічних груп ЗСА, починаючи від вірменського театру, а кінчаючи на жидівському.

Довідка Л. Онишкевич міститься на 20-ох сторінках і починається вступом, в якому авторка подає історичнѐ тло долі українського народу при кінці XIX сторіччя та причини першої хвилі іміграції до ЗСА, після якої наступила друга в початках XX сторіччя і третя після Другої світової війни.

Історія імігрантських українських театрів в ЗСА починається першою більшою виставою в Ню Йорку 20-го лютого 1900 року, п'єси „Нечиста сила".

Далі авторка подає вичерпно історію розвитку українського театру в ЗСА, всіх організацій та груп, що виставляли поміж двома світовими війнами, а відтак пожвавлення театрального мистецтва з приїздом третьої хвилі іміграції після 1945 року. Стаття прикрашена трьома світлинами із збірки Лідії Кушельницької з вистав Театру Молодого Актора Студії Мистецького Слова під керівництвом Л. Крушельницької.

До статті залучений хронологічно зложений список українських театральних груп та ансамблів і обширна бібліографія.

Збірник виданий у 1983 році у видавництві, що є частиною Конґресової інформаційної служби.

У ЛМКЛЮБІ ДОПОВІДАТИМЕ ДАМ'ЯН ЛІЩИНСЬКИЙ

Ню Йорк. — Із Літературно - Мистецького Клюбу інформують, що в п'ятницю, 11-го листопада ц.р., в годині 7-ій вечора, тут, при 136 Друга авеню, Дам'ян Ліщинський виголосить доповідь на тему: „Норвегія - країна фйордів". Доповідач висвітлюватиме теж прозірки із своєї подорожі по Норвегії.

У наступну п'ятницю, 18-го листопада, в годині 7-ій вечора, в домівці під цією ж адресою, відбудуться Загальні збори Літературно-Мистецького Клюбу.

Книжка О. Драй-Хмари Ашер про її батька появилася англійською мовою

Ню Йорк. — Американське видавництво Роберт Спеллер і Сини випустило на книгарський ринок 164-сторінкову книжку п.з. "Letters From the Gulag" („Листи з ҐУЛ-аґу"), авторства проф. д-ра Оксани Драй-Хмари Ашер, в якій вона подає матеріяли та листи свого батька Михайла Драй-Хмари — видатного поета-неоклясика, поліглота та професора Інституту Народної Освіти в Києві — накреслює його творчий портрет та поміщує про нього розповідь її матері, дружини М. Драй Хмари.

Темою цієї книжки є життьовий шлях М. Драй-Хмари, характеристика його творчости та його листи, що він їх пересилав із заслання з Колими своїй дружині та дочці, аж доки не постигла його там смерть.

Колишній головний дорадник колишнього президента ЗСА Джиммі Картера Збіґнєв Бжезінські, між іншим, так висловився про листи Драй-Хмари: „Не можна читати цих листів без бездонного почуття обурення і смутку. Ця книжка добавляє до історії совєтської системи дуже потрібний людський вимір — і це збагачує наше розуміння того, що ця система чинить людям, які живуть під її ярмом".

Цю книжку — в ціні 15 долярів — можна набути, звернувшись на адресу: The Scribner Bookstore, 597 Fifth Avenue, New York, N. Y.

ПОВОРОТЦІ З ҐРЕНАДИ ЗУСТРІЛИСЬ З ПРЕЗИДЕНТОМ

Вашінґтон. — Біля 400 американських студентів високої медичної школи Ст. Джорджа в Ґренаді та їхні родини і приятелі відбули емоційну і зворушливу зустріч в городі Білого Дому з президентом Роналдом Реґеном, Першою Лейді Ненсі і близькими співробітниками Президента.

Як відомо, американські морські піхотинці та інші військові частини, зокрема вояки-парашутисти, висадились на суходолі маленької острівної державе Ґренади два тижні тому і визволили понад 1,000 американських громадян, в більшості студентів згаданої школи, з-під загрози комуністичних екстремістів, переважно кубинців, які правдоподібно приготовляли острів для військових цілей і ще одну базу Совєтського Союзу й Куби.

Студентів тепло вітав сам Президент, а всі учасники вітали його помахами маленьких американських прапорців, що було виявом патріотизму і пошани до Уряду та існуючих в ЗСА свобід. У короткому виступі Р. Реґен картав тих, які з теплого і безпечного місця критикували потягнення його Адміністрації і категорично відкинув твердження Волтера Мондейла й багатьох інших демократів, які намагалися порівнювати американську військову місію в Ґренаді до совєтської інвазії на Афганістан. „Афганський народ не вітав і не вітає совєтських окупантів квітами і приязним помахом рук, так як вітали американських вояків гренадці і присутні там громадяни інших країн", — сказав президент Р. Реґен.

Крім Президента виступали від імені студентів Джефф Ґеллер з Вудбриджу, Н. Й., і кілька інших студенті, які дякували за те, що „ви не забули нас, бо ми американські громадяни і тому ми ніколи не забудемо американському Урядові і нашим воякам цього відважного і геройського потягнення". Студенти також категорично опрокидували всякі сумніви щодо інтенції кубинців і місцевих комуністів у відношенні до американських громадян, які одного дня могли стати закладниками злочинців.

КОНҐРЕС РОЗГЛЯДАЄ БАГАТО СПРАВ

Вашінґтон. — Спікер Палати Репрезентантів Томас О'Нілл заявив конґресменам, що цей тиждень у працях Конґресу є перетяжений різними справами і, правдоподібно, прийдеться членам Конґресу працювати через цілий довгий кінець тижня, бо, як відомо, у п'ятницю, 11-го листопада припадає свято Американського ветерана.

Обидві палати Конґресу розглядатимуть такі важливі справи, як правила ведення передвиборчої кампанії і виборів в листопаді наступного року, законопроєкт видатків на оборону, дефіцит Уряду, евентуальне підвищення федеральних податків, збільшення видатків на шкільництво тощо.

Два перші дні в цьому тижні були присвячені дебатам про асиґнування 252,5 більйонів долярів на оборону З'єднаних Стейтів Америки і дозброєння, згідно з пляном президента Роналда Реґена, щоб дати можливість Пентаґонові працювати згідно з раніше усталеним пляном. Палата Репрезентантів вже схвалила законопроєкт в сумі 247 більйонів долярів, а в цьому тижні цей законопроєкт розглядає Сенат, який апробував уже фонди на продукцію ракет типу МХ, що уважається перемогою президента Реґена. Справа фондів на продукцію нервного газу теж перейшла в Сенаті.

Палата Репрезентантів розглядає також додаток до закону про реґуляцію цін на молочні продукти і плянує схвалити резолюцію, яка закликала б Уряд президента Роналда Реґена започаткувати 15-місячний експеримент виплати відповідної суми грошей фармерам за зменшення продукції молока й молочних продуктів. Найбільш трудною процедуральною справою є схвалення висоти урядового дефіциту і звільнення фондів для операції тих департаментів, які працюють в рамках бюджетів схвалюваних з року в рік.

Минулого тижня президент Реґен дав до зрозуміння Конґресові, що він накладе вето на всі ухвали пов'язані з підвишкою податків, але, не зважаючи на заяви Президента, Конґрес винесе свою ухвалу. Таку ж ухвалу прийме Палата Репрезентантів у контроверсійній справі федеральної Комісії громадянських прав, з якої Р. Реґен звільнив минулого місяця декілька осіб. На черзі є також багато інших дрібніших справ, які однак потребують ухвали обидвох палат Конґресу.

Спершу замордували, а потім видали збірку пісень В. Івасюка

Київ. — Нещодавно у київському видавництві „Музична Україна" появилася збірка пісень Володимира Івасюка, замордованого КҐБістами молодого українського композитора, тіло якого, після замордування було знайдено повішеним на дереві у підльвівському лісі.

„Весняним парусом української пісні" назвала народна артистка УССР Софія Ротару творчість В. Івасюка, який став символом для великої частини української патріотичної молоді, що приходить на його могилу у Львові, залишає на ній наскоро скомпоновані вірші, квіти, сум і сльози.

З обкладинки усміхається молоде обличчя В. Івасюка. Таким пам'ятають його шанувальники його пісень. „Його незабутні „Червона рута", „Водограй", „Я піду в далекі гори" та багато інших, принесли йому славу. Секрет його успіху пише С. Ротару, якій судилося бути першим виконавцем його творів, — в тому, що він не йшов до людей з підробленими почуттями... кожну ноту, кожен такт В. Івасюк збагачував щирістю свого чистого серця".

До збірки ввійшли 40 пісень. Кпинами, очевидно, звучать слова підсовєтської преси про те, що пісні В. Івасюка „лунають тепер зі сцени великих і малих залів, часто передаються по радіо, телебаченню, записують на пластинки", а сама збірка, це „одне з найповніших на сьогоднішній день видання, однак ним не вичерпується творча спадщина талановитого митця".

В одній з пісень В. Івасюка є слова: „Хочу я повік струмком гірським злитись з морем пломінким..." Його пісні — справді безмежне море музики, звуки яких припинив КҐБівський шнур.

ДЕНЬ ВЕТЕРАНА

З уваги на свято День Ветерана, яке припадає на п'ятницю, 11-го листопада, „Свобода" з цієї дати не появиться. В цей день Головна Канцелярія УНСоюзу і Видавництво „Свободи" будуть закриті. У четвер, 10-го листопада, друкуватиметься число „Свободи" з датою суботи, 12-го листопада.

Т. О'НІЛЛ І ДЕМОКРАТИ МІНЯЮТЬ ДУМКУ ЩОДО ҐРЕНАДИ

Вашінґтон. — Речник Палати Репрезентантів, демократ Томас О'Нілл, який початково критикував президента Роналда Реґена за „політику канонєрок" відносно американських військових дій в Ґренаді, заявив у вівторок, 8-го листопада, що комісія Конґресу розслідування справи на місці переконала його, що дії були „оправданими", щоб врятувати загрожених американців.

Зміна думкуи О'Нілла означає, що деякі демократи признають політично „стратеґічний відступ" з уваги на сильну підтрику американського суспільства воєнних операціій, керованих ЗСА, а також є наслідком звітів близьких дорадників О'Нілла, які переконалися, що американці на острові були в небезпеці та що ґренадці щиро вітали прихід американців.

Іншою вказівкою підтримки Президента за останні дні є те, що інші видатні демократичні лідери вимагали, щоб решта військ ЗСА, які залишилися на острові повернулися додому до Різдва, тепер заявили, що вони підтримають пропозицію їх дещо довшого перебування в Ґренаді. Вимоги обмежити перебування американських військ у Ґренаді до точно 60 днів тепер послабли.

В самій Ґренаді у вівторок американські війська, які діють на самому краю острова, знайшли плитку могилу, в якій були закопані чотири обгорілі тіла, одно з яких, згідно з повідомленнями місцевого мешканця, може бути тілом колишнього прем'єр-міністра Моріса Бишопа, якого вбили під час демонстрації 19-го жовтня.

Комісія Конґресу для розслідування фактів на місці складалася з 14-ох осіб, відвідала Ґренаду і Барбадос і в понеділок повернулася до Вашінґтону та зложила звіт, який переконав демократів у небезпечному положенні в Ґренаді та розвіяв їх скептицизм відносно американського вміщання в загрозливі події на цьому острові.

ЗСА покищо не плянують дій проти Сирії

Вашінґтон. — „В атмосфері військової розбудови і напруження на Близькому Сході Адміністрація президента Роналда Реґена заявила в понеділок, 7-го листопада, що ЗСА не мають жадних плянів виступити військовою силою проти Сирії та попередила уряд Дамаску бути „стриманим і обережним".

Коментарі високих офіційних представників передано у той час, як напруження на Близькому Сході зростає. Ізраїль і Сирія проголосили мобілізацію резервістів, а військовоморські сили ЗСА в Середземному морі збільшилися новими підкріпленнями.

Високий представник Державного департаменту заявив, що ЗСА та Ізраїль затривожені та непевні з огляду на наслідки, як він висловився, „зростаючої твердої лінії" Сирії. Цей представник повідомив про наслідки півтижневих консультацій в Ізраїлі між американськими та ізраїльськими представниками, які обговорювали наплив совєтської зброї до Сирії та брак зацікавлення Сирії в пошуках полагодження проблем ліванської кризи.

Уряд Сирії проголосив тривогу в армії та загальну мобілізацію в країні. Джерела в Дамаску говорять, що Сирія побоюється американського відплатного удару за бомбовий напад на американську морську піхоту на бейрутському летовищі, під час якого загинули понад 230 морських піхотинців.

Ізраїль також запевнив Сирію в понеділок, що він не має наміру відплачувати Сирії за бомбовий напад на головну квартиру ізраїльських військ в ліванському місті Тир.

У СВІТІ

ПАЛЕСТИНСЬКІ ПАРТИЗАНИ, прихильники Ясіра Арафата відступили з останнього табору-фортеці Беддаві і почали займати становища в густонаселених районах Тріполі, готуючись до завзятих і, можливо, остаточних боїв. Партизани почали відходити до Тріполі після того, як їх остання база Беддаві була обстріляна сильним артилерійським вогнем. В останніх боях, які відбувалися від четверга між прихильниками і противниками Ясіра Арафата загинули понад 200 осіб, а щонайменше 300 були поранені.

БУНТ У ПАЛЕСТИНСЬКІЙ Визвольній Організації проти керівництва і політики її лідера Ясіра Арафата може викликати великі та далекойдучі зміни в керівництві та політичному напрямі цієї організації. Арабські аналітики палестинських проблем у Бейруті говорять, що з Ясіром Арафатом і його політикою покінчено. Вироблення нової політичної лінії та вибір нового керівництва потриває довго і буде складним, — кажуть політичні спостерігачі.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР БРИТАНІЇ Марґарет Тачер і прем'єр-міністер Ірляндії Ґаррет Фітцджералд зустрілися в літній резиденції британського прем'єр-міністра в Чекерс. Основною темою розмов двох прем'єр-міністрів були взаємні відносини, особливо з огляду на події в Північній Ірляндії. Після перших розмов обидва лідери заявили, що переговори були успішними, і підготована основа для дальших переговорів. У спільній заяві говориться, що обидва лідери висловлюють „глибоку затурбованість" подіями у Північній Ірляндії та „їх спільну рішучість зробити все можливе, щоб покінчити" зі складною ситуацією в Північній Ірляндії.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II НАСТУПНОГО року відвідає Південну Корею. Він пробуде в Сеулі від 3-го до 6-го травня на святкуванні 200-літнього ювілею запровадження християнства в Кореї. Південнокорейське пресове агентство Йонгеп передало заяву міністерства закордонних справ, в якій говориться, що Папа відправить Службу Божу на сеульській площі Йоідо.

СИЛЬНИЙ ЗЕМЛЕТРУС відбувся в понеділок, 7-го листопада, у східньому Китаї. Офіційні повідомлення подають, що вже перші дані говорять про щонайменше 30 убитих, тисячі знищених домів. Сейсмографи вказали, що епіцентр землетрусу був 12,4 милі під поверхнею землі та охопив провінції Шандонг, Гебей і Генан.

У ЗАГАЛЬНИХ ВИБОРАХ, які відбулися в неділю, 6-го листопада в Туреччині, підтримувана військовим режимом партія потерпіла поразку і вийшла тільки третьою. Перемогу здобула Партія батьківщини, керована економістом Турґутом Озальом, проти якого була військова адміністрація країни. Колишній заступник прем'єр-міністра Т. Озаль, відомий своєю економічною програмою оздоровлення, у своєму виступі після переможних виборів говорив спокійно і намагався не подразнювати військових керівників. Він обіцяв „шанувати волю народу".

ЗДОГАДУЮТЬСЯ, ЩО Ю. АНДРОПОВ СЕРЙОЗНО ХВОРИЙ

Москва. — Як уже інформовано, Юрій Андропов, совєтський лідер був відсутній між найвищими керівниками совєтської партійної та військової ієрархії на трибуні мавзолею Леніна під час військової паради з нагоди 66-ої річниці большевицької революції, порушуючи тим самим совєтську традицію. Це перший раз керівник совєтської держави і партії не був серед керівної групи диктаторів.

Відсутність Андропова на параді та на урочистому засіданні напередодні її породили чутки про дуже важкий стан його здоров'я. Серед репортерів і дипломатів у Москві ходять чутки, що вже розпочалася закулісна боротьба за наслідство після Андропова.

Одначе, незалежно від особи Андропова, святкові церемонії відбувалися за десятиліттями встановленим пляном. На трибуні стояли партійні та військові верховоди Кремля, перед ними пхородили колони військ та військової техніки, марширували тисячі змушених робити це мешканців Москви. Але ні ентузіязму, ні суму серед демонстрантів не було. Здавалося, що їм байдуже, хто стоїть на трибуні мавзолею.

Характерним моментом цьогорічного свята большевицької революції було те, що приблизно 90 хвилин після зовнішнього формаль ного вияву святковости, на Красній площі перед мавзолеєм молода людина підпалила себе і горіла до того часу, поки міліція не погасила його горіючу постать і вкинула в міліційний автомобіль та відвезла невідомо куди.

Короткий виступ на трибуні перед парадою зробив міністер оборони маршал Дімітрій Устінов, в якому, як звичайно, обвинувачував „американський імперіялізм" у всіх лихах на світі. Прем'єр-міністер Ніколай Тіхонов, який виступав на прийнятті в Кремлі замість Андропова, повторив це саме, що говорив Устінов.

Покищо зі свята большевицької революції дипломати винесли враження, що стара ґвардія Устінов, Громико, Тіхонов, Черненко залишаються при керівництві, в портретному іконостасі Кремля на перше місце висуваються нові постаті Ґріґорія Романова і Міхаїла Ґорбачова.

В АМЕРИЦІ

ФЕДЕРАЛЬНИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ суд у Ричмонді, Вірджінія, підтвердив засуд колишнього агента Сі-Ай-Ей Едвина Вілсона на 15 років ув'язнення і 200,000 долярів грошової кари за те, що він нелеґально перепачковував зброю до Лівії і допомагав вишколювати лівійських диверсантів, яких опісля тамошній диктатор Муамар Каддафі перекидував до інших арабських і африканських країн для підривної праці. Апеляційний суд не погодився однак із визначеною карою, яка висотою перейшла максимальне покарання за нелеґальну торгівлю зброєю. Оборонці Вілсона так маніпулювали аж поки не добились визнання суду, що в цьому випадку були порушені конституційні права, якими може користуватися також злочинець типу Вілсона. Кореспонденти, взоруючись на цьому процесі, пригадали вимогу багатьох сенаторів і конґресменів, а також генерального прокуратора Вілліяма Френча Смита, що ЗСА конечно потребують реформи кримінального права і кодексів прийнятих в цій країні ще в 1896 році.

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН від'їхав у вівторок на Далекий Схід і відвідає в першу чергу Японію і Південну Корею .З огляду на погрози на життя Президента ЗСА, секретна служба і поліція обидвох згаданих країн поробили усі заходи, щоб дати максмальну охорону Р. Реґенові і супроводжаючим його особам. Весною 1984 року президент Р. Реґен плянує відвідати Китайську Народну Республіку і підготова до цієї подорожі вже почалася.

СЕНАТ ПРИЙНЯВ раніше схвалений вже Палатою Репрезентантів законопроєкт про продукцію потужних ракет МХ. Така ухвала Сенату була потрібна Урядові президента Роналда Реґена, поки Пентаґон дасть зелене світло на серійну продукцію згаданих ракет, над якими досі велися тільки вступні досліди. За законопроєктом голосувало 57, проти 37 сенаторів. Прийняття цього законопроєкту уважається великою перемогою дозброєневої політики Уряду, започаткованої від приходу до влади Р. Реґена.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН після своєї далекосхідньої подорожі правдоподібно зустрінеться особисто з президентом Ливану Аміном Ґемаєлем і прем'єр-міністром ізраїльського уряду Їцаком Шаміром, які прибудуть до Вашінґтону. Речник Білого Дому Леррі Спікс заявив, що покищо не узгіднено програми зустрічей і над цим працюють тепер відповідні комісії з обох сторін.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ Едвард Кач найменував негритянина Бенджаміна Ворда на важливий пост комішенера поліції. Він від 1-го січня 1984 року заступить на цьому становищі дотеперішнього комішенера Роберта МекҐваєра. Під час інтерв'ю з кореспондентами газети „Дейлі Нюз" Ворд хвалив МекҐваєра і заявив, що в багатьох відношеннях він йтиме слідами свого попередника. Політичні спостерігачі кажуть, що найменування Ворда на це високе і відповідальне становище з винагородою 82,000 долярів річної платні, є свого роду рекомпенсатою для негритянської і пуерторіканської меншин, які починають висловлювати невдоволення дотеперішньою політикою Е. Кача. Ворд є першим негритянином на становищі комішенера поліції в ЗСА.

ГОЛОВА КРАЙОВОЇ виборчої комісії для перевибору Роналда Реґена на другу каденцію, сенатор Пол Лексолт, республіканець з Невади, проголосив, що посадник Фініксу в Арізоні Марґарет Ґенс буде допомагати йому на рівні голови у виборчій кампанії. Лексолт подав також до публічного відома і передав засобам масової інформаціїі списки голів виборчих комісій у стейтах, які включають багатьох республіканських губернаторів і сенаторів. На листі бракує однак сенатора Ловелла Вайкера, республіканця з Коннектикат. Сен. Лексолт сказав, що Вайкер не бажав займати становища і радше волів залишитися невтральним. „В такій ситуації є краще для обидвох сторін, — заявив Лексолт, — коли люди говорять щиро і відкрито".

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ проголосувала надати артистові-гумористові Денні Томасові Конґресову золоту медалю за його громадську, зокрема харитативну службу й допомогу дітям та місцевим шпиталям в Мемфисі, Тенн. Сенат приєднався до ухвали Палати Репрезентантів, а після схвалення законопроєкт переслано до Білого Дому для підпису президента Роналда Реґена. Церемонія відзначення відбудеться після повороту Президента з подорожі до Японії і Південної Кореї. Шпиталь у згаданому місті в більшості працює на фондах філянтропів і збірках але натомість він лікує безкоштовно усіх дітей до 12-го року життя і спеціялізується на винаходах серéдників проти левкемії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members $1 25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Конґрес і громадська думка

Конґресмени і сенатори, звичайно, пильно прислуховуються до настроїв своїх виборців. Це правильно і логічно, бо коли виборний член Конґресу — чи виконавець іншого виборного становища — не зберігає безперевного близького стику із громадянами з своєї виборчої округи, він втрачає на популярності і не буде переобраний у найближчих виборах. Тим часом тепер ми є свідками дивного явища: загальна громадська думка — публічна опінія — в Америці підтримує закордонну політику президента Роналда Реґена. Величезна більшість американців признає, що коли б тепер Реґен відкликав з Ливану тамошнє американське військо з уваги на страхітливі терористичні акти ворогів Америки, то це було б приниження авторитету Америки, яку можна налякати актами терору. Це був би гарний дарунок для СССР, для Ірану, для Сирії. Тому американське військо — разом із військовими з'єднаннями Англії, Франції й Італії — мусить залишитися в Ливані, поки бажає собі цього тамошній уряд. Зрештою, закон дозволяє Президентові тримати тамошнє військо до Різдва — а потім покажеться, яка буде ситуація.

Популярність Роналда Реґена страшенно зросла в наслідок інвазії на Ґренаду і ліквідації тамошньої комуністичної фортеці. Таких, які порівнюють ту американську операцію з совєтським наїздом на Афганістан — мінімально. Американці у величезній більшості не схвалюють, а таврують союзників з НАТО, які висловилися проти американської дії в Ґренаді. Найповажніші американські коментатори признають, що Реґен виявив своєю політикою супроти СССР, Куби і Нікараґуа, що він не словами а ділом протиставиться експортові комуністичної революції. Усі признають, що це заслуга Реґена, що Ґренада не перетворилася в „другу Кубу" і найголосніші голоси критики звертаються вже не проти самого висаду морських піхотинців та парашутистів у Ґренаді, а проти недостатньої військової розвідки, яка не перевірила, скільки насправді ворожого Америці війська у Ґренаді.

Популярність Роналда Реґена зросла також у зв'язку з поправою економічної ситуації. Зріс загальний крайовий прибуток, зрушилось будівництво, зросла автомобільна продукція і продукція споріднених галузей промислу (сталь і ґума), загал народу набрав довір'я до майбутньости.Всі професійні опитові аґенції і опити окремих часописів доводять до висновку, що коли б тепер відбулися президентські вибори, то Роналда Реґена переобрали б подібно „лявінною" більшістю, як три роки тому.

Тим часом демократична Палата Репрезентантів і демократи у Сенаті переліцитовуються у критичних супроти Реґена голосах. Це вже навіть не ділова критика, а вишукування будь-яких найменших приток, щоби „чіплятися" Президента і його найближчих дорадників. Демократичні критики Реґена ведуть свою опозицію трохи в ім'я принципу, що демократи мусять критикувати республіканців, трохи тому, що бояться своїми прихильними голосами збільшити шанси перевибору Реґена у виборах в найближчому році. Але це тактика недоцільна. Бо ось вже тепер це відірвання послів і сенаторів із Демократичної партії від широких кіл американського суспільства причинилося чимало до ферменту в самій Демократичній партії. Єдності Демократичної партії не помагає факт, що вже дев'ять демократичних кандидатів змагаються за отримання на конвенції Демократичної партії мандат репрезентувати партію у президентських виборах осінню наступного року. Джессі Джексон, 42-річний чорний духовник, ліберал, не має найменших шансів дістати від своєї партії номінацію на офіційного репрезентанта, але виступає для демонстрації, як перший чорний кандидат на президента Америки — і вносить цим дальший фермент у ряди партії та самого чорного суспільства, яке далеко не одностайно підтримує його амбіції.

Роналд Реґен і гурт його найближчих дорадників — це реалісти, які дбайливо передумують кожний черговий крок з увагою і на внутрішній і міжнародний світ. Вони свідомі, що треба якомога швидше відкликати з Ґренади все американське військо, яке зробило своє діло. Тамошня операція поставила в оборонну позицію Москву і Кубу. Західньоевропейські союзники напевно захочуть покращання, а не погіршення взаємин із ЗСА. Американський народ вдячний Реґенові, що не допустив, щоб у Ґренаді повторилася історія із „закладниками" в Теграні. Прогнавши комуністичних екстремістів з Ґренади,Реґен здобув собі вдячність автохтонів Ґренади, тисячі американської молоді, яка студіювала в тамошньому університеті і всього американського народу. Засекречення цієї військової операції було необхідне саме з уваги на її успіх, з уваги на момент несподіваного заскочення ворога. Якщо демократичний Конґрес надалі буде плисти проти загальних настроїв в країні — виграє Реґен і програє Конґрес.

Володимир Душник

ПОВОРОТ ДЕМОКРАТІЇ ДО АРҐЕНТИНИ

У неділю, 30-го жовтня ц. р., в Арґентині відбулися історичні вибори, які започаткували нову добу в політичній історії цієї гарної, однак нещасної країни. Це вперше в періоді від 1946 року, що партія пероністів програла вибори в користь радикальної партії, провідником якої — і тепер новим президентом Арґентини є Рауль Альфонсін, 57-літній син еспанського еміґранта.

Президент Реґен в імені Уряду та американського народу вислав ґратуляційну телеграму новому президентові, вітаючи його враз із поворотом демократії в Арґентину.

Одначе дорога нового уряду в Буенос Айресі — нелегка, і тому президент Альфонсін мусить зужити всі свої здібності і силу своєї партії, щоб поставити Арґентину на ноги. Її економія в руїні — велика інфляція, безробіття сягає 12 відсотків, а закордонний борг Арґентини виносить 40 більйонів долярів. Крім того, над Арґентиною висить наче мариво, моральне пригноблення, спричинене поразкою арґентинських збройних сил на Фальклияндських островах.

Одним з перших рішучих кроків нового уряду буде реформа робітничих юній, в яких засіли ветерани-пероністи, які досі втішалися всякими матеріяльними користями тих юній.

Президент Альфонсін мусить також виступити проти військових кіл, які тепер домагаються „загальної амнестії" для тих військових кіл, які поносять відповідальність за „зникнення" тисячів арґентинських громадян, що їх як противників військової хунти, вимордовано без жадного слідства чи суду.

Щобільше, новий президент мусить також присвятити багато уваги закордонним заборгуванням Арґентини шляхом переговорів з Міжнародним монетарним банком, як і впровадженню більш ліберальної політики.

Вкінці Арґентина мусить розпочати нові переговори з Британією в справі Фальклияндських островів, що їх Арґентина вважає за власну історичну посілість, називаючи їх „Мальвінами".

І хоч президент Реґен привітав нового президента Арґентини, у Вашінґтоні існують певні побоювання, що антимілітаристичні тенденції Альфонсіна можуть спричинити нові труднощі з Америкою. Недавно, промовляючи до групи американських бизнесменів на відвідинах в Арґентині, Альфонсін був досить відвертим у заяві про потребу для Америки зревідування її політики відносно Південної Америки. Він твердив, що досі Америка була виключно зацікавлена своїм власним стратегічним і економічним станом, без помітного інтересу до суспільно-економічного положення арґентинського народу, який хоч продукує багатство, живе на дуже поганому економічному рівні.

Америка мусить зрозуміти ці нові обставини в Арґентині та прийти з негайною допомогою, що повинна також зрозуміти Британія, яка минулого року перемогла арґентинські війська.

Америка і решта вільного світу повинні пам'ятати, що те, що станеться в Арґентині буде мати голосний відгомін в Уруґваї, Бразилії, Чілє й інших країнах Південної і Центральної Америки.

Микола Бараболяк

У ПУТАХ ЗАСТАРІЛОЇ ВОЄННОЇ СТРАТЕҐІЇ

I.

Коли в Женеві переговори з представниками Совєтського Союзу про обмеження нуклеарних зброєнь застрягли на мертвій точці, а наближається реченець насадження в Европі нової зброї — Першінґів II і кружляючих ракет, питання доцільности тих американських дозброєнь набирає особливої гостроти. Зокрема турбують вуличні протести проти насадження тих нових ракет в Німеччині й Англії. Нема такого демократичного уряду, який не рахувавсь би з публічною опінією, а опитування вказують, що німці дуже нераді цим новим ракетам. Щогірше — соціял-демократи, які за уряду Гельмута Шмідта погодилися були, а навіть в 1979 році просили ЗСА, щоб скріпити оборонну нуклеарну систему НАТО модернішими ракетами, тепер видимо під тиском публічної опінії відпекуються від цієї ідеї, а видний лідер цієї партії Віллі Брандт промовляв на протинуклеарному вічу.

Неприємне це, що годі не признати тим протестам деякої рації, взявши до уваги, що нуклеарна зброя немає нині тієї оборонної ваги, яку вона мала 20 років тому. Вона не є нині засобом відстрашення совєтів від можливої аґресії, а радше ускладнює питання забезпеки Европи проти тої атаки. Президент Реґен вірить, що коли додасть до оборонного арсеналу Европи 572 модерні ракети, то тоді, переговорюючи зі совєтами з позиції „сили", він скоріше доб'ється якогось порозуміння з ними в питанні обмеження нуклеарних зброєнь. Блаженні віруючі. Знаючи психіку вождів Кремля, можемо бути певними, що їх погрози побільшити їх нуклеарний потенціял у відповідь на Першінґи II та літаючі ракети, треба брати серйозно. Вони не мають проблем із Конґресом, який контролює кошти на зброєння в ЗСА, ні з протестаційними демонстраціями тут і в Европі.

Найбільш неприємне в цьому питанні це те, що Америка покладається так уперто на нуклеарну зброю як засіб оборони проти совєтської аґресії, занедбуючи через те дозброєння у ділянці звичайних збройних сил (танки, артилерія, летунські й протилетунські системи, фльота, технологія такої війни), коли здоровий глузд каже, що тільки тими силами можна б ефективно відстрашити совєтів від аґресії на Европу. Нуклеарна зброя — це нині страшило на горобці. Не треба бути аж великим знавцем воєнного ремесла, щоб дійти до переконання, що американська оборонна система на манівцях.

Американські єпископи, а було їх 238, засуджуючи американську нуклеарну оборонну систему в травні ц. р., не діяли наосліп. Між липнем 1981 року, а червнем 1982 комісія єпископської конференції переслухала десятки знавців воєнного діла, мілітарних стратеґів і представників Уряду, заки ціла конференція єпископів заявилась проти настанови Америки „першого удару" нуклеарною зброєю на випадок аґресії Совєтського Союзу. У пастирському листі говориться: „Коли б ужити повний нуклеарний арсенал великодержав, то в результаті було б повне взаємне вимордування людей, не згадуючи вже про знищення решти світу дальшими наслідками вжитку цієї зброї". Пастирський лист не дораджує,одначе виставити Захід безборонним на можливу атаку СССР. У листі кажеться: „Ми не можемо уявити собі ситуації, де свідоме започаткування нуклеарної війни могло б бути морально виправданим. Не нуклеарній атаці треба протиставитись іншими засобами" (конвенціональними)

На підкріплення думки, що американська мілітарна політика, яка так сильно покладається на нуклеарну зброю, як засіб відстрашення Совєтського Союзу від аґресії на Европу, занедбуючи конвенціональні збройні сили є недоцільна, хочемо навести думки Роберта МекНамари, секретаря оборони від 1961 до 1968 років пізніше президента Світового банку, висказані на сторінках „Форейн Афферс", ч. 62/1. Ледве чи можна закинути щось логіці мислення цього знавця міжнародної справи.

МекНамара пригадує, що в початках діяльности НАТО (ранні 50-ті роки), хоч Захід мав величанську нуклеарну перевагу над Совєтським Союзом, на конференції міністрів НАТО в Лісбоні 1952 року було встановлено, що НАТО повинно виставити проти можливої совєтської атаки 96 дивізій проти совєтських 175, що з уваги на якість совєтських дивізій мало бути достатнім. На жаль, бюджетові мотиви спричинили те, що число дивізій НАТО зменшено до 30, а для оборони Европи прийнято принцип „масової атомової відплати", що виглядало в тодішніх умовах як найкраща запорука відстрашення совєтської аґресії.

За часів Кеннеді злагіднено той принцип оборони Заходу і встановлено засаду „гнучкої відплати" — flexible response. Ця стратеґія встановляла, що на випадок аґресії Захід протиставиться Совєтському Союзові зразу конвенціональними збройними силами, а застосує нуклеарну зброю щойно в крайній потребі. Для такої стратеґії конечно теж було підкріпити конвенціональні збройні сили НАТО. Цього,на жаль, не здійснено, бо конвенціональні сили НАТО не збільшено до такого рівня, щоб вони могли відстрашити совєтів від аґресії не-нуклеарними силами. Сили НАТО були такі, що на випадок атаки СССР треба б було вжити нуклеарну зброю в перших годинах війни. Ця нова стратеґія встановляла т. зв. „нуклеарний поріг", але той „поріг" був дуже низенький. Ледве чи совєтські з'єднання спотикнулись би на тому „порозі". Совєти рахуючись, що той поріг так низький, і НАТО застосує нуклеарну зброю у першій фазі конфлікту, наготовили силу-силенну нуклеарної зброї і досягли паритету зі ЗСА. Та, дігнавши Америку, вони з патологічним страхом бороняться перед тим, щоб ЗСА їх знову не випередили.

При всій нервозності їхньої психіки, вони, одначе, вперто впевняють, що перші не вжиють нуклеарної зброї (відома заява Брежнєва в червні 1981 року на форумі ОН). Цю заяву треба вважати щирою, бо їх завданням є загарбати Европу цілою, а не обернену нуклеарною зброєю в пустирі. Треба, отже, виключити можливість, що Совєтський Союз може заатакувати Европу нуклеарною зброєю. Їхня атака можлива тільки конвенціональними збройними силами.

(Продовження буде)

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ шкільництва Террел Белл передбачає, що у навчальному році 1984-85 наступить в американському шкільництві драматична переміна і поворот до раніших традицій. Спостереження виказали, що число студентів, які зацікавлені поліпшенням осягів в науці вже тепер збільшилося принаймні на 10 відсотків у порівнянні з таким же періодом в минулому році.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Малярська виставка Б. Головацького і П. Лопати в Дітройті

Спільна виставка двох мистців дозволяє не тільки пізнати різниці в підході до вибраних тем чи в способі їх виконання, але також відкрити спільні первні їхньої творчости, якщо такі існують. Оглядаючи виставку Богдана Головацького та Павла Лопати, виразно відчувається їхнє духове споріднення; доказом цього є подібна тематика їх творів. У обидвох — картини з релігійними та народними сюжетами як також краєвиди, обидва теж дотримуються академічного способу малювання.

Б. Головацький та П. Лопата, сьогоднішні мешканці, відносно свіжі поселенці і їхні особи, їхня тематика та спосіб виконання картин зацікавлюють та інтриґують людей.

Вони абсольвенти мистецьких училищ в підсовєтській Україні. Обидва виплекали свої таланти в атмосфері панівної доктрини, з якої, як приємно це ствердити, в їхніх працях немає сліду.

Богдан Головацький досягає високого драматичного насилення настрою в картині „Розп'яття". В лиці Христа підкреслене терпіння, отже людське почуття, а тіні дальших хрестів у запіллі підсилюють почуття грози. Знову друга картина із релігійною темою цілковито інша. Його „Явління" — це майже монохроматична, лагідна сильветка Христа в палаючому кущі. Ця картина виконана з великою ніжністю, є вдалим уявленням містерії Божества. Також „Материнство" — ніжна ілюстрація любови в ніжних бронзових барвах. Його краєвиди оригінальні, бо малює землю він не з деталями природи,але тільки пасмами пливучих, незмінних кольорів віддає її різнобарвність і її вагомість. Логічно також його селянські типи мають в собі ту своєрідну вагомість, яку людині дає свідомість своєї вартости та сили. Його творча винахідливість виразна в краєвидах „Зима" та „Березень". Іскристість морозу він виявив блискучістю непорушеного снігу, а надходяче пробудження дерев на весну — могутністю їхніх стовбурів та пружним, голим гіллям, що наче чекає на приказ зазеленіти. Дивлячись на ту картину,мимохіть, пригадується вірш Стефанії Гурко:

Безлистих дерев нагота
мене не разить,
Їх сутність виразніша
для мене,
Пружність безлистих
гілок
Свідчить про внутрішню
силу...

Докладне опанування рисунку ставить його в ряди кращих майстрів деревориту і його ілюстрація до пісні „Червона Рута", маючи за тему ідилічну сцену, відзначається вдалою композицією та смаком цілого задуму. Уважний глядач пізнає, що бажанням мистця було пірнути в глиб сюжету, відкрити його суть, і тим самим дати щось не тільки для ока,але також для душі.

Павло Лопата — людина глибокої релігійности й тому, в першій мірі, манить його релігійна тематика. Це проявляється у цілому ряді ікон та алегоричних картинах, темою яких є любов Бога до людини. Деякі його ікони як „Вишгородська Богоматір" та „Волинська Богоматір" оперті на тих відомих первовзорах. Тут, у дійсності, запозичена лише композиція, кольори його — оригінальні. Вони не мають на собі знаку знищення, спричиненого часом, їхні лиця — чисті. Він свідомий цього, що в іконі головним завданням мистця не є виявити красу, а наситити її глибоким релігійним чуттям, щоб збудити в людині молитовний настрій. Його символічні картини „Даю вам щоб до них молитись" та „І мир Божий через появу Христа" — це вияв його віри, що Бог є нашим спасенням. Також картина „Покровителька" виявляє надію, що в зруйновану Україну Матір Божа принесе мир.

З картин із світськими сюжетами на перше місце вибивається „1933 рік". Це картина — епос. У ній стільки змісту як в кількох томах книг. В обрисах тризуба, в його трьох основних частинах, змальовано ряд сцен нашої найбільшої трагедії. посередині — постать смерти, перед нею ряд домовин, по боках сцени, що ілюструють все що тоді діялось. Є розпука матерів над мертвими дітьми, є плач голодних дітей над вмираючими матерями, є прощання з померлими на цвинтарях перед мандрівкою за хліб, є розпучливий крик, що кличе за пімстою до неба. Картина варта оприлюднення у сучасних виданнях про голод. Із цього самого емоційного джерела його свідомости зродився спільний портрет заарештованих дисидентів. Його бажання містичної сполуки Божеського з українським виявлене в картині „Тризуб", де кожну частину тризуба творить поява Бога-Отця. Дуже цікавий, своєрідний „Автопортрет", що його він також називає „Інспірація". Це вияв його переконання, що ким він є, все що він робить та вся його сила походять від Бога і його родини.

Ці два малярі - це молоді люди, які,відколи відчинили очі, жили в світі іншого духового клімату як ми. Та вони свого, творчого духа не втратили. Як потішаючою була б для нас свідомість, що більша частина творців нашої культури на рідних землях зберегла відмінну, хоча невиявлену духовість, від духовости накиненої тоталітарною системою.

Виставка відбувалася у ґалерії ЕКО від 14-го до 30-го жовтня.

Володимир Баран

Наталія Пазуняк

ПОСТАТЬ ВЕЛИКОЇ УЧЕНОЇ

III.

Окремо авторка присвятила увагу цій проблемі в праці написаній німецькою мовою і виданій Українським Вільним Університетом у Мюнхені 1970 року „Zwei Konzeptionen der Geschichte der Ukraine und Russlands". Загальноприйнята російською історіографією на початку XIX ст. т. зв. традиційна схема історії всієї території колишньої російської імперії не витримує наукової критики; все ж її послідовно дотримується совєтська наука, і ця схема є єдиною прийнятою і дозволеною концепцією творення трьох східньо-слов'янських народів, — українського, російського і білоруського. Цю помилкову концепцію заступають також переважно всі автори історичної літератури з-посеред російської протикомуністичної еміґрації, а через свої довголітні впливи в академічному світі західніх країн послідовно насаджують і поширюють цю концепцію в університетах і науково-дослідчих установах західнього світу. Ця концепція базується на тезі про єдність трьох східнослов'янських народів за княжого періоду IX-XIV ст. і на твердженні про перенесення політичних центрів з півдня на північ до Суздаля, Володимира над Клязьмою і до Москви та продовження там історичного процесу Київської держави.

Цій концепції Н. Полонська-Василенко протиставить науково-обґрунтовану схему суверенного розвитку Руси-України княжих часів та послідовного переходу державного центру з Києва в XIII ст. до Галицько-Волинської держави. Основним документальним джерелом є самі літописні тексти; — це є опис слов'янських племен, що окремо групуються з давньо-русько-української території — Поляни, сіверяни, Деревляни, Дуліби чи Волиняни, Білі Хорвати, Тиверці й Уличі, а з другого боку — фінські племена, на субстраті яких творилося населення периферій Київської держави — Мер'я, Мурома, Мещера... В поблизу тих племен, між ріками Десною і Окою, оселилося плем'я В'ятичів. Ці племена і були основою московського народу, що згодом прийняв назву російського. Інші племена (Кривичі Радимичі) створили основи для Білоруського народу. Ці етнічні території розвивалися своїм власним житям.

Авторка також доказує на основі точних цитат із літописних текстів, що термін Русь, русичі, ніколи не відносились до теренів Суздальщини чи згодом Московщини. Вислови „поїхати на Русь", тобто Київщину, або „їхати із Суздаля в Русь" часто траплялись в літописних текстах XI-XIII ст. Це тільки згадка про наукову історичну схему України і Росії, яку визнавала і послідовно обґрунтовувала Н. Полонська-Василенко. Для повноти картини треба було б навести факти з історії суспільного і економічного та законодавчого і культурного життя обох народів — українського і російського, які у всій широті розгортає авторка Тому так важливо було б перекласти хоча ці два томи її „Історії України" на англійську мову, а може й на інші чужі світові мови.

Було б, думаємо, не повним, однак, накреслення постаті Н. Полонської-Василенко, коли б не згадати її інших властивостей — як людини і жінки. Чейже це була многогранна особистість, яку цікавило і захоплювало життя у його повноті. Ми мало знаємо про її особисте життя, а все ж можемо хоча спробувати відтворити її сильветку на основі особистих розмов і листування з нею і з її чоловіком (другим) інж. Моргуном. Наталія Дмитрівна була життєрадісної вдачі. Любила в молодості їздити верхи, коли перебувала у літню пору з батьками на дачі в Боярці коло Києва. Нехай хоча на мент промайне в уяві молода амазонка, що мчить у соняшний простір літа або ж завирує в танку гнучка дівоча постать чи розпроміниться її лице на звуки музики... В уривках спогадів любила згадати про балі своєї молодости та про ролю музики для її настроїв та самопочуття.

Та життєві мерехтливі примани не заторкнули глибоко її істоти. Надто рано відчула вона іншу таємну примату — академічного дослідчого світу, — там грала музика віків... Мало знаємо про її інтимний світ. В одному спогаді згадала Наталія Дмитрівна про те, як вона, в віці двадцяти кількох років, доставляла разом зі своїм чоловіком академіком М. П. Василенком істориком українського права матеріяли для історичного роману, який тоді писала Зінаїда Тулуб. Письменниця заходила до дому Василенків і черпала там із їхнього знання, з їх книгозбірні ї порад, що саме їй треба прочитати в Центральному Архіві Давніх Актів. От цей Київ манив вже тоді молоду Наталію Дмитрівну. Або інший епізод, цей на основі листування-розповіді її другого чоловіка, інженера Моргуна: весна у Києві. Пишно розцвітає Ботанічний сад біля великої емпірної будівлі університету св. Володимира. У вільні хвилини ведеться розмова двох друзів, колег праці, — інженера Моргуна і проф. Наталії Полонської-Василенко. — Весна в Ботанічному саді завжди збуджує в мене настрій колишньої юности, — пригадує свої слова давній, але молодий дуже інженер. Наталія Дмитрівна помахом руки вказує на вікна другого поверху університетської будівлі: — А я найкращі дні мого життя провела в Архіві Давніх Актів... Цей епізод висловлює правду її життя, так як мистецьку правду висловлює справжній художній твір...

У 1964 році мені довелось відвідати Наталію Дмитрівну в Альтерсгаймі коло Ульму. Понура вогка кімната, майже без світла денного. Вона сама; друг її життя інж. Моргун уже відійшов на вічний спочинок. Вона — худенька і наче нижча, уся у чорному, виринула з кімнатного мороку на тлі книжок і маси паперів, течок і давніх фотографій на вогкій стіні. Прояснилося лице з рисами давньої краси, покотилась розмова, наче затерлась десь прірва між ґенераціями... Вроджена гостинність приневолила її мені дати чашку кави. Ми говорили про все, тільки не про недугу, не про вогкість і понурість її останнього життєвого причалу. Це була наша остання зустріч. Раз повернувся мій лист до неї з допискою: verstorben. Так 8-го червня 1973 року відійшла — тихо і в самотнім убожестві велика людина, що докопалась до самих джерел правди про Україну і винесла це як неоцінений скарб на світ Божий.

Бібліографія:
1. Наталія Полонська-Василенко, Історія України (в двох томах) Укр. В-во Мюнхен, 1976 р.
2. Записки НТШ, том 173 (CLXXIII), Париж-Чикаґо, 1962 р.
3. Наукові Записки. УВУ, Філософічний факультет ч. 7. За редакцією Володимира Янева. Мюнхен, 1963 р.
4. Natalia Polonska-Wasylenko; Zwei Konzeptionen der Geschichte der Ukraine und Russlands, Ukrainische Freie Universität, Reihe: Monographien, Band 14. München, 1970.

В УВУ відзначено 20-ліття „Українського Історика" (1963-1983)

У п'ятницю, 21-го жовтня ц. р., Ректорат Українського Вільного Університету в Мюнхені влаштував академічний вечір з доповіддю проф. д-ра Любомира Винара на тему „Сучасний стан української історичної науки і завдання істориків (з нагоди 20-ліття „Українського Історика")."

Вечір відкрив і ним керував ректор УВУ проф. д-р Володимир Янів, який представив доповідача, як основника і редактора „Українського Історика", голову УІТ, професора історії в УВУ і голову Асоціяції Українських Університетських Професорів в Америці і Канаді та відомого українського дослідника. Проф. Л. Винар саме відбував наукову поїздку в Австрії і Німеччині і загостив до УВУ.

Проф. Л. Винар у своїй доповіді проаналізував стан української історіографії в совєтській Україні і на Заході. Він ствердив повний розгром української історіографії в Україні після так званої „доби Шелеста" (1962-1972), який позначився ліквідацією ряду важливих серійних історичних видань, переслідуванням і репресіями українських істориків і нагальною русифікацією українського наукового життя і взагалі української культури в совєтській Україні.

У 1970-их роках на місце українських істориків-ревізіоністів (наприклад, М. Брайчевський й інші) прийшли до слова партійні історики-апаратчики, русифікатори української історії і українського наукового життя. Знову ж панівною стала совєтська офіційна історична схема, яка базована на тезі про „спільне походження російського, українського і білоруського народів", а також на історичному міті про конструктивну і домінуючу ролю „російського старшого брата" в українському історичному процесі.

Найбільш загрозливим явищем в совєтській Україні, твердив проф. Л. Винар, є теперішня концепція про т. зв. „нову історичну спільноту — совєтський народ", яка знайшла своє завершення в конституції СССР (1977), і яка, на думку доповідача, є органічно пов'язана також із схемою дореволюційної російської історії з її гіпотезою про „загальноросійську історію", що не узгляднювала національної історії України і Білорусії.

Цей „новий радянський народ" із своїм центром в Москві твориться коштом процесу злиття націй і засобами нагальної русифікації і фальсифікації української історії, української культури і взагалі українського наукового і суспільного життя в совєтській Україні. Ця концепція пропагується тепер у всіх совєтських українських історичних виданнях, і вона являється основою теперішньої совєтської історичної схеми.

І саме українські історики на Заході мусять якнайшвидше зарегувати на цю офіційну совєтську схему і на цей черговий розгром української історіографії в Україні, яка є невільником комуністичної партії і властиво перестала бути історичною наукою.

Другу частину доповіді проф. Л. Винар присвятив теперішньому стану української історіографії на Заході. Він схарактеризував діяльність і видання НТШ, УВАН, УВУ, Гарвардського і Едмонтонського українознавчих центрів й інших наукових осередків. Проф. Винар зупинився докладно над генезою і розвитком „Українського Історика" і діяльністю УІТ. В журналі співпрацюють різні генерації українських дослідників, і „Український Історик" є одним із основних здобутків і виказкою зрілости українських істориків на Заході.

У дальшій частині доповіді д-р Винар ствердив зріст зацікавлення українською тематикою неукраїнських західніх істориків, говорив про появу важливих українознавчих праць на Заході і участь українських істориків на різних конференціях і наукових з'їздах. Не зважаючи на ці досягнення, серед ширших кіл західніх істориків в Европі і Америки далі домінує змодефікована російська дореволюційна або совєтська схема історії Східньої Европи з тенденційною або фальшивою термінологією української історії.

І саме одним із найголовніших завдань українських істориків є впровадження в університетські підручники на Заході модифіковану історичну схему М. Грушевського, яка об'єктивно узгляднювала окремий розвиток українського, російського і білоруського народів і базувалася на прецизній історичній термінології.

Проф. Винар наголосив пекучу потребу видання фундаментальних історичних праць у різних мовах, а зокрема опрацювання нової наукової історії України на основі джерел і сучасної методології історичного досліду. Видання історії української культури, обширної історичної бібліографії історії України, опрацювання окремих монографій, присвячених центральним темам і окремим періодам історії України, належить до основних завдань українських істориків на Заході.

Деякі важливі і вже згадані проєкти реалізує УІТ, яке на жаль, не має відповідної матеріяльної бази для поширення своєї науково-видавничої діяльности. Проф. Винар наголосив також важливість координації наукової діяльности між різними установами, які деякі наукові проєкти можуть спільно реалізувати. Він також пригадав про майбутній міжнародний істроричний з'їзд, який має відбутися у Франкфурті у 1985 році і в якому повинні взяти численну участь українські історики. Опісля він поділився деякими спостереженнями з наукового життя в Америці і побажав успіхів УВУ в науково-видавничій діяльності.

Після доповіді вив'язалася жвава і цікава дискусія, якою проводив ректор УВУ В. Янів.

Доповідь проф. Л. Винара, одного з провідних організаторів наукового життя, причинилася до кращого зрозуміння діяльности українських істориків на Заході, згуртованих в УІТ. Треба також згадати, що бібліотека УВУ влаштувала також виставку публікацій УІТ, а програму вечора записано на магнітофон радіо „Свобода", й вона буде передана в Україну. Ректорові УВУ належиться повне признання за влаштування цього вдалого і успішного академічного вечора.

Українське Історичне Товариство

ВОЯК УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ

У дописі Дмитра Кулинича п.з. „Відійшов воїн св. п. П. Кулинич" („Свобода", ч. 193 з 11-го жовтня) надруковано помилково, що Покійний Петро Кулинич був вояком Української Повстанської Армії. Св. п. П. Кулинич був вояком Української Армії. Крім того, у зв'язку з друкарською помилкою надруковано, що св. п. П. Кулинич „перебирається до Відня", замість „перебивається до Відня". — Ред.

ДОРОГІ ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ! ЯКЩО ВАШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІНЧАЄТЬСЯ ЗАВТРА, ТО ЗАБЕЗПЕЧІТЬСЯ ПОНОВНО СЬОГОДНІ.

Доповідь Ю. Шевельова про листування Пантелеймона Куліша

На науковій конференції УВАН у ЗСА, що відбувалась у Ню Йорку 16 жовтня ц.р., проф. Юрій Шевельов прочитав доповідь: „Листи Пантелеймона Куліша в історії українського листування".

Доповідач сказав, що він взявся за тему листування Куліша, бо професор Торонтонського університету, літературознавець Юрій Луцький попрохав його написати вступну статтю до книжки українськомовних листів П. Куліша, яка незабаром з'явиться друком. Ці листи, за вийнятком одного, уже друковані, але в рідкісних виданнях, неприступних сьогоднішньому читачеві.

Проф. Шевельов зауважив, що поетика епістолярного жанру (тобто вивчення листів як творів літератури) не опрацьована не тільки в українському літературознавстві, але й у літературах інших народів. Листи письменників переважно використовують для вивчення їх біографій, а не розглядають як літературні твори.

Доповідач коротко зупинився на листуванні українських письменників XVIII і першої половини XIX століть. Більшість їх написані французькою, латинською і російською мовами. Листи Котляревського не збереглися. Левко Боровиковський писав листи російською мовою. З опублікованих листів Квітки-Основ'яненка відомі чотири листи до Т. Шевченка, написані українською мовою, решта — російські. Марко Вовчок велику більшість листів писала російською мовою, українську мову вживала майже виключно в листах до чоловіка. Збереглися листи Якова Кухаренка, писані українською мовою. Тарас Шевченко майже всі листи до українців писав українською мовою, до росіян і поляків — російською мовою (польською мовою він читав, але писати не вмів).

Частина листів Пантелеймона Куліша пропала. З тих, що збереглася, понад 40 відсотків написані українською мовою.

Професор Шевельов відзначив, що листи деяких українських письменників, писані в першій половині XIX століття, зокрема листи Квітки-Основ'яненка і Якова Кухаренка, виглядають як імітація розповіді селянина. Була певна вульгаризація, уникання чужих слів. Наприклад, замість написати - „не на ту адресу", вжито виразa - „не у тую хату". У Шевченка і Марка Вовчка цього стилю не було.

У листах Пантелеймона Куліша професор Шевельов знайшов лише п'ятнадцять прикладів „простацької мови", наприклад, вираз „швендяючи по Україні". Після 1858 року ці елементи зовсім зникли.

Тематика листів Куліша відмінна від темати листів його сучасників — Тараса Шевченка і Марка Вовчка. У Шевченка — описи його настроїв, щоденні пляни, творчі наміри, спогади минулого, літературні новини. Шевченкові цілком чужий стиль повчання. У Марка Вовчка — літературні новини, відомості про рідних, погода, враження з подорожей, грошові справи. У Куліша теж чимало про грошові справи (адже він був власником друкарні), багато про творчі пляни, виклад його загальної концепції історії України і історії української культури, думки про взаємини Східньої України з Галичиною і Буковиною, про виховання української людини звідси — нахил до повчання. Куліш указує адресатові що робити, а чого не робити. Він — учитель, що дає конкретне завдання, — яку книгу прочитати і як читати. Він вірив у правильність своїх поглядів і хотів маніпулювати людьми.

У Куліша був гарний лексикон. В його листах з'явилися церковно-слов'янізми: благий, во спасеніє, глас, восхвалити, збагащати, оглашати, стезя, трепетати, чаяти і багато інших. Часом Куліш позичав слова з російської мови, як от, всеобщий, живописець, олицетворити, і цього не ховав. 1857 року в листі до Галагана писав, що ми збагатили московську мову, а тепер треба забрати своє назад. Куліш був свідомий, що твориться українська мова, за його словами, „не гірша від сербської і чеської".

Професор Шевельов зауважив, що попри широке вживання церковно-слов'янізмів і русизмів, Куліш зберіг добру українську мову, головне, її синтаксу. Тут вплив матері, яка знала тільки українську мову, і вплив фолкльору. Олена Курило писала про Куліша: „Майстер чуття мови". Василь Сімович — „Куліш — це велике джерело пізнання української мови".

У другій частині доповіді Юрій Шевельов говорив про біографічні елементи в листах Пантелеймона Куліша. Його життя було неспокійне, баламутне, суцільне метання між Україною, Петербургом, своїм хутором, виїздами за кордон. Була співпраця у різних російських періодичних виданнях - від ліберальних до поліційних. Конфлікт Куліша з Костомаровим привів до розриву з ним. Був конфлікт з українською інтелігенцією в Росії, а потім у Західній Україні.

На підставі Кулішевих листів важко скласти його біографію, вони висвітлюють лише окремі ланки, більшість листів ідеологічна. Наприклад, у листах Куліша нема даних про його участь у Кирило-Методіївському Братстві, про шкільні роки, учителювання. Мало описів численних подорожей за кордон. А втім шукач біографічних матеріялів не може оминути листів. Наприклад, він знайде дані про таке: Кулішеві шукання історичних джерел, праця над біографією Гоголя, думки в 1850-60 роках про українськомовні видання, перші пляни українського журналу, редакторська праця, простягнення руки до меценатів, цензурні перешкоди, одруження, виправдовування своєї служби Російській імперії у Польщі, погляди на Галичину, пляни перекладів західньої літератури, життя на хуторі, думки про наближення смерти.

Проф. Шевельов зауважив, що літературний жанр листів відмінний від інших жанрів літератури ще й тим, що кожний лист є спрямований до певної особи і з нього можна відтворити образ адресата. Наприклад, збереглося два листи Пантелеймона Куліша до його дружини Ганни Барвінок. Ці листи не виходять поза межі настрою і щоденного побуту. Здається, що вони адресовані до відданої, але скучної жінки. Натомість з листів до Лесі Милорадовичевої, в яку Куліш був закоханий, ця дівчина виступає відкритою на кожне повчання „пророка" Куліша.

Листи Пантелеймона Куліша не відбили його у молодому віці. Натомість є Куліш - муж, занятий літературою, історією, мовою, журналістикою, подорожами. Проявляються нові захоплення, віра в майбутнє, своє і наші. В листі до Степана Носа Куліш писав: „Наша ідея ще в сповиточку. Для нас важливо, що вона народилась і існує". Куліш вірив у свою місію — здвигнути націю.

Листи увіковічнили старість Куліша — життя у самоті, на півзруйнованому хуторі, де він перекладав на українську мову твори західньої літератури.

Нині на Україні більшість писань Куліша заборонена. Куліша майже не видають, особливо його публіцистику. У 1920-их роках у Києві були видані блискучі праці про Куліша Віктора Петрова, який зокрема писав, що Куліш був парляментар без парляменту, лідер без партії.

Сьогодні кулішезнавство на Україні не існує, образа Куліша не знають.

Л. Дражевська

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

Ген. П. Григоренко виступив у Колорадо

Від понеділка, 26-го вересня, по вівторок, 4-го жовтня, ген. Петро Григоренко перебував у стейті Колорадо, де він дав цілий ряд лекцій та доповідей, а також відбув кілька інтерв'ю з пресою та телевізією. Приїзд генерала Григоренка був зв'язаний з відкриттям парку „Бабин Яр", яке відбулося 2-го жовтня.

Щоб дати огляд проробленої праці, подаємо тут кожноденний перебіг виступів: у вівторок вранці відбулося інтерв'ю з газетою „Денвер Пост". Наступного дня з'явилася стаття зі знімком генерала П. Григоренка під заголовком „Тверда лінія супроти Совєтів побажана". У вівторок увечорі відбувся виступ в Ріджес коледжі. Вечір був спонзорований сенатором Ґалаґером з Колорадо, і були запрошені студенти політичних наук, професори та голови різних українських організацій зі своїми дружинами. Тема промови генерала — „Політичне становище Совєтського Союзу". Після доповіді були питання та відповіді. Студентам було присвячено максимум часу.

У середу вранці генерал П. Григоренко був представлений колорадському Сенатові; відбулася зустріч з губернатором Ламом та посадником Денверу Федеріко Пенья. Також рано відбулася пресова конференція, спонзорована сенатором Ґалаґером. Увечорі на новинах на 7-му і 2-му каналах телевізії показували генерала Петра Григоренка, подавали зміст його промов та його власні зауваги.

Наступного дня з'явилися про нього статті в „Ракі Мавтен Нюз" і „Колорадо Спрінгс Сан". Так само в новинках різних радіостанцій передавали про приїзд та успішні виступи генерала.

В середу ввечорі за старанням „Комітету Охорони Прав Людини в Україні" і його голови д-ра Євгена Петровського відбувся виступ ген. П. Григоренка в Колорадському університеті в Болдері з темою „Радянський Союз як потенціяльний ворог людства, а головно Америки". Присутніх понад 700 студентів, які ставили доповідачеві цікаві питання.

У четвер вранці відбулося фільмування інтерв'ю генерала П. Григоренка з дружиною колорадського губернатора Доті Лам. Інтерв'ю було показане у програмі „Дайменшенс" у суботу на 4-му каналі о 10-ій годині ранку і о 5.30 годині ввечорі, а на 12-му каналі — у вівторок, 4-го жовтня, о годині 9-ій вечора.

На 12-ту годину в обід у четвер генерал П. Григоренко приїхав до Летунської академії у Колорадо Спрінгс. Це була пора обіду й генерала запровадили до їдальні. Як тільки він увійшов на балькон і по гучномовцю проголосили його прихід з поданням короткої біографії, то чотири тисячі кадетів зірвалися на ноги й улаштували таку овацію, якої подібної ще тут ніколи не бувало.

Пополудні відбулася зустріч з генералом Роккісом, відвідини бібліотеки та дві промови. Одна в реґулярній клясі, а друга для ширшого кола кадетів на тему „Радянський дисидентський рух — зокрема Україна". Така кількість кадетів прийшла почути генерала Григоренка, що прийшлось переходити в більшу залю.

Після доповіді кадети улаштували знову овацію, бо почули з уст українського патріота про справжній стан України та її народу, про те як вільний світ має поставитися до визволення України та допомогти українському народові нарешті стати вільним і рівноправним з іншими вільними народами світу. Опісля відбулася вечеря у стислому колі кількох професорів академії.

П'ятниця була виключно присвячена Летунській академії. Цього дня генерал промовляв на більш професійні теми. А саме: „Совєтський погляд на Другу світову війну". „Німецький вояк у Другу світову війну — совєтський погляд". Дискусія з професорами на тему „Справи Совєтського Союзу", а відтак знову лекція на тему „Совєтський погляд на Другу світову війну".

Ще перед полуднем відбулася обширна пресова конференція. На цій конференції була велика кількість різних кореспондентів з околиць Колорадо Спрінгс, а також попри радіо були заступлені три телевізійні мережі. Заля офіцерського клюбу була переповнена.

Тут треба підкреслити що величезний успіх генерала П. Григоренка не є тільки його особистим успіхом, але успіхом всього українства в світі. Це ж є найбільша і найбільш визначна летунська академія у вільному світі, кадети якої почули правду про Україну від сина України в українській мові. Чи це не було перше в її історії?

У суботу рано генерал П. Григоренко мав зустріч та неформальну доповідь з питаннями та відповідями перед групою американських вояків, починаючи підстаршиною і кінчаючи генералом. Опісля в найбільшій книгарні міста генерал підписував книжки — свої спомини, які тепер являють з себе одинокий прихід для життя йому і родині.

Ввечорі відбулася зустріч з українською громадою і доповідь на тему „Український Дисидентський Рух". Ця доповідь певно була найбільш зворушуючою, бо генерал говорив про себе, про наші стремління а головно про всіх тих, що поневіряються по совєтських в'язницях і концентраційних таборах, на засланні у Сибіру, по закутках та льохах КҐБ; про тих, які зберегли чисте українське серце, про тих, кому Україна є дорога.

У неділю, після Служби Божої в українській православній церкві, на якій був присутнім генерал П. Григоренко, відбувся обід, а опісля всі гуртом від'їхали на відкриття парку „Бабин Яр", де генерал був головним промовцем. В парку теж були підкреслені українські жертви, жертви життя всіх тих, які не перестають класти своє життя на вівтарі України, і гинуть з рук наших ворогів, чи ті вороги були фашисти, чи теперішні — комуністи.

Понеділок плянувався як день заслуженого відпочинку для визначного гостя. Але вийшло інакше. Радіостанція КОА запросила генерала на одногодинне інтерв'ю, де обговорювалася його книжка. Це інтерв'ю відбулося блискуче, й ще кілька днів пізніше ім'я генерала П. Григоренка згадувалося на радіо, коли диктори звертали увагу на відповіді, які він давав.

Після радіопрограми відбулася чи не найбільш визначна подія з відвідин Денверу. На запрошення департаменту „Сівіл Діфенс" був накручений 45-хвилинний фільм. Фільм був зроблений у формі питань і відповідей, які покривають важні справи світових подій, а зокрема визвольну боротьбу поневолених країн. Цей фільм буде надрукований у кількох сотнях копій і розповсюджений по цілій країні.

На фільмі скінчилася інтенсивна праця генерала П. Григоренка в Денвері. Праця була величезна й члени комітету, які улаштували цю програму, були повністю свідомі цього величезного навантаження. Були питання до генерала, чи не буде йому забагато. На що він відповів: „Що, я маю лягти до ліжка та вмирати? Робімо все, що можливо. Нам всім це потрібно". І генерал працював і працював. Він може всім послужити прикладом самовідданости ідеї та українському народові.

В середу генерал П. Григоренко опинився у шпиталі. Чи це було наслідком труду й переобтяження — не знати! Але вся українська громада Денверу й, сподіваємося, інших міст, схиляє голову перед генералом Петром Григоренком з вдячністю та признанням за його працю та відданість українській справі та українському народові. Хай Бог дасть йому сил та здоров'я на цьому тяжкому шляху, що він взяв на себе.

Юрій Мошинський

Форум молодих

На світлині сидять (зліва): Андрій Шевченко, Маріянна Ґатала й Тарас Оріховський; стоять (зліва): д-р Степан Ґеча, Нестор Голинський і Петро Ставничий.

З ініціятиви Товариства Українських Інженерів Америки (ТУІА), Відділ Ню Джерзі, в співпраці з Головною Управою ТУІА відбувся черговий вечір рефератів і дискусії. В Домі Культури в Бавнд Бруку молоді колеги професіонали виступили перед численною публікою з п'ятьма рефератами, що були однаково цікаві як для фахівця-спеціяліста, так і для загального слухача.

Інж. Демян Ґеча, голова Відділу, вітаючи гостей, зокрема назвав присутніх на залі отця протопресвітера Б. Желехівського, секретаря Консисторії, отця Р. Мірчука, пароха української католицької церкви в Ню Бранзвику, Н. Дж., д-ра І. Головінського і членів Головної Управи ТУІА, зокрема інж. Р. Качмаря, заступника голови.

Згадавши колеґ-інженерів у підневільній батьківщині, що караються по тюрмам і на засланні, бесідник закликав пам'ятати про них і шукати засобів для допомоги їм. Позбавлення їх волі кладе більшу відповідальність на всіх нас, що користуються свободою рішень і діла. В дусі цих міркувань вечір присвячено українським політичним в'язням.

Д-р Іван Головінський передав привіт і побажання успіхів у професійній праці для молодих професіоналістів від НТШ з нагоди його 110-літнього ювілею.

Інж. Р. Качмар привітав від Головної Управи ТУІА, а інж. Н. Голинський проводив вечором, як модератор.

Інж. Т. С. Оріховський (бакалавр хемії з Ратґерського університету і магістерка з мікробіології з університету у Берклі) доповідав перший. Його тема „Біохемічна інженерія й використання мікроорганізмів" викликала зацікавлення й жваву дискусію. Технічні можливості й проблеми цієї ділянки ставали перед слухачами чітко й ясно.

У дискусії проф. І. Головінський згадав, між іншим що мікробіолоґ-нобелівець д-р С. А. Ваксман був членом Українського Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка (НТШ), що обходить своє 110-ліття в біжучому році. Дуже відрадно зустрітись з молодими науковцями, що цікавляться рідними товариствами.

Д-р С. Р. Ґеча (ортопедичний хірург шпиталь університету Пенсильванія; бакалавр з університету Єл; докторат (М.Д) з Медичної Школи Ратґерс) доповідав на тему: „Остеопороза старости й клінічні заходи". Слухачі мали прекрасну нагоду познайомитись із недугами кістяка й остеопорозою зокрема. Причини недуги, симптоми, профілактичні заходи й способи лікування порушувались в доповіді й ілюструвались прозірками. Дискусія й питання торкались передусім профіляктики, включно з фізичною активністю, руханкою й вітаміною „Д". У доповіді, дискусії й відповідях на питання д-р Ґеча вияснював речі ясно й дотепно.

М. Ґатала (бакалавр економії з Ратґерського університету) в доповіді на тему „Інвестиції за посередництвом інвестиційних фірм" представила засоби охорони ощадностей і розбудови капіталу. Ця тема викликала велике зацікавлення, хоч прочитана була англійською мовою.

Адвокат П. Р. Ставничий (бакалавр економії з Ратґерського університету і прав зі Школи Права в Ню Йорку) представив дуже жваво й переконливо тему „Правні пов'язання, що торкаються членів українських громад". Доповідач зокрема порушив потребу всяких забезпечень. Брак забезпечення може мати в різних випадках нищівні наслідки. Також окрему увагу звернув доповідач на конечність особистих тестаментів, що упрощують розподіл майна. Дискусія й численні питання наявно підтвердили актуальність порушених справ.

А. Шевченко (бакалавр політичних наук й фінансового плянування, Ратґерський університет) доповідав на тему „Участь молодих професіоналів в українських кооперативно-кредитових установах". Із запалом і переконанням доповідач підкреслив потребу технічного вивінування й активного вербування молодих фахівців. Логічна арґументація, добра дикція й плинна презентація характеризували цю доповідь.

Більшість доповідей написані англійською мовою, а прочитані із українського перекладу. В висліді це був цікавий і корисний вечір, хоч, може, дещо задовгий, і час на дискусії й питання здавався обмеженим. Усім доповідачам належить признання за зусилля й працю, й ми їм щиро дякуємо. Вони на дорозі до кращих осягів і досконалости, а їх здобувається лише невтомною працею.

В. Яровенко
заступник голови

Курси історії України в Саскачеванському університеті

Після багатьох років старання Саскачеванський університет, нарешті, погодився впровадити курси української історії. Хоч відомий професор Дж. Симпсон і викладав у цьому університеті поодинокі лекції на теми з історії України ще в 30-их роках, формальне навчання української історії у формі акредитових університетських курсів почнеться в 1984 році.

Старання у справі впровадження курсів з історії України у програму історичного відділу розпочалося восени 1982 року, коли Провінційна Рада КУК Саскачевану, у співпраці зі славістичним відділом, звернулася до голови історичного відділу д-р Г. Джансона з домаганням про впровадження таких курсів. Спочатку д-р Джансон категорично відкинув цю пропозицію заявивши, що немає потреби на курси української історії в Саскачеванському університеті. В скорому часі, одначе, д-р Джансон змінив своє наставлення, бо представники Провінційної Ради КУК, д-р Дмитро Ціпивник і Христина Девром, порушили справу курсів української історії із президентом університету, д-ром Л. Крістянсоном. Президент університету д-р Л. Крістянсон уповноважив тоді Славістичний відділ розглянути можливість включити ці курси у програму славістичних студій та розробити проєкти курсів з української історії для одобрення Професорською радою факультету вільних наук (Арт енд саєнс).

У дальших переговорах між проф. Р. Франко, головою Славістичного відділу д-ром А. Найтом, деканом вільних наук, і д-ром Г. Джансоном, котрий остаточно погодився співпрацювати, було вирішено, щоб розроблені проєкти курсів української історії були представлені Професорській раді спільно славістичним та історичним відділами. На своєму засіданні в жовтні 1983 року, Професорська рада факультету вільних наук прийняла їх одноголосно.

Впроваджена програма з української історії на початку включатиме такі курси: Історія 211 (Історія України), Історія 309 (Історія українського поселення в Канаді) і Історія 312 (Середньовічна Україна: Київська Русь). Курс про Київську Русь — це, здається, єдиний історичний курс у північноамериканських університетах, що трактуватиме цей період, як частину історії України.

З огляду на те, що в цю пору немає історика-спеціяліста з української історії в Саскачеванському університеті, а також з огляду на те, що через великі фінансові обмеження Саскачеванський університет неспроможний цілковито фундувати призначення нового професора, славістичний та історичний відділи, за порадою президента Крістянсона, подалися до Канадської ради етнічних студій за дотацією, щоб спровадити професора-спеціяліста на наступний рік. Передбачається, що за рік Саскачеванський університет перебере на себе всі фінансові зобов'язання відносно цієї нової посади, якщо університетські студенти й українська громада виявлять належне зацікавлення і будуть записуватися на ці курси з української історії.

Відділ КУК

Молоді українсько-американські адвокати цікавляться громадою

Від п'ятниці до неділі, 14-16-го жовтня ц.р., в Клівленді відбулися Річні збори Українсько-Американської Асоціяції Адвокатів. Збори відбулися в Клівленді, де сім років тому постала ця нова установа, львину частину членів якої становлять молоді адвокати 30-40 років життя. Чимало з них — сини адвокатів з Галичини, Волині, Карпатської України, а майже всі знають українську мову й цікавляться українським минулим та сучасними проблемами своєї громади.

Про це переконливо свідчать теми наперед намічених доповідей й схвалені після доповідей і дискусії резолюції. Теми професійного порядку займали на зборах лише невелику частину часу. Цим цю українську „Бару" можна з повним правом уважати не лише професійною, але й громадською установою. І в цьому полягає її традиційність та вага для нашої національної громади.

Першою на порядку нарад була доповідь д-ра Петра Ставничого про стипендійний фонд, потрібний для допомоги студентам права та для притягнення їх до Асоціяції, а з цим і до ширшої української громади. Після обдумання справи утворено для її завершення комітет, у склад якого ввійшли доктори Іван Шандор, голова, Сара МекРей і Петро Ставничий. Член Асоціяції й одночасно голова НТШ Я. Падох поінформував присутніх про існування в НТШ окремого стипендійного фонду для студентів права імени галицького адвоката та судді св. п. д-ра Юрія Срібного й запропонував співпрацю обох фондів уже в наступному році, коли буде призначена перша стипендія з названого фонду. Фонд був створений з ініціятиви й коштом доньки покійного д-ра Срібного, Ольги Стефанії й її мужа д-ра Климентія Рогозинського.

Справу непорозумінь внутрі української громади в ЗСА реферував голова Асоціяції д-р Богдан Поритко. Він згадав про звернення Асоціяції до УККА та УАКР у справі допомоги Асоціяції в арбітражному поладнанні спорів, в чому позитивну ролю відіграло б правниче знання та досвід членів Асоціяції і їх двомовність. Дискусія виявила глибоке зацікавлення, а то й затривоження українських адвокатів роз'єднанням української громади й бажання не стояти осторонь, але докласти старань для зміни на краще. Після дискусії винесено однозгідну ухвалу про потребу продовжувати ці старання управи Асоціяції не так шляхом арбітражу, як радше вільної медіяції. До комісії для цієї справи обрано д-ра Б. Поритка головою, а на членів докторів П. Ставничого і В. Анастазієвського.

В дискусії відмічено, що при поділеній суспільності нема належної репрезентації української громади, й члени Асоціяції одержували від конгресменів запити хто репрезентує нашу громаду.

Наступною була доповідь адвоката й професора права на міннесотській правничій школі д-ра В. Анастазієвського про англо-український правничий словник, потрібний для нашої громади та адвокатів, які ведуть її правничі справи. Схвалено продовжувати ці заходи в співпраці з правниками з України, які зосереджені в Товаристві Українських Правників у ЗСА та в Правничій комісії НТШ. Обрано комісію, до якої ввійшли: проф. В. Анастазієвський, голова, та доктори Юліян Куляс, Юрій Пазуняк і Ярослав Падох.

Потім дуже основно дебатовано над питанням юридичного характеру, а саме: процесів у справі позбавлення громадянства та депортації, в яких уживається приготовані совєтами докази. З'ясовано, для прикладу, процес проти Дем'янчука, який вів клівлендський федеральний суд та висвітлено фільм, що його зладив Бнай Брит про цей процес.

Доповідали про цей процес і про справу совєтських свідчень, крім членів Асоціяції, також Юрій Самійленко, голова місцевого комітету для справи Дем'янчука та колишній американський іміграційний урядовець - Джером Брентор, який займався іміграційними справами в Західній Европі зараз після закінчення Другої світової війни.

Схвалено продовжувати старання Асоціяції, щоб ці докази, які протирічать американській судовій процедурі та засадам судівництва у вільному світі, були усунені зі судових заль, для чого обрано комітет під проводом д-ра Ігоря Раковського.

Окремі комітети обрано для справ зв'язку з зовнішнім світом (медія — комунікаційний комітет) під головством д-ра Б. Поритка з членам — д-ра Террі Гаврик, Я. Падох й Орест Ліщеницький, та для справ протидії проти неправд, поширюваних у шкільних підручниках, головою якого став д-р Володимир Базарко, а його заступником д-р Богдан Шандор. До „ад гок 1933" комітету для засудження голодомору ввійшли клівлендські адвокати Б. Футей, В. Базарко і Юрій Оришкевич, а головою комітету для охорони людських і національних справ став д-р Мирослав Смородський. У внутрішньо-організаційні комітети для справ об'єднання при Асоціяції усіх адвокатів українського походження обрано докторів Мирона Ґонка, голова; А. Шуля, С. МекРей і І. Ліщинецького, а для справ зустрічей членів — д-ра Б. Шандора та д-ра Михайла Вариса.

Варті уваги дві резолюції, схвалені Зборами в справі роковин голодової облоги України та в справі 110-річчя НТШ. Текст першої ухвали, зі засудом цього злочину й з вимогами до його спричинника, варто навести в цілості:

„Маючи на увазі висловлення протесту проти штучно спричиненого голоду в Україні 50 років тому, голоду, що його спричинила політика російського комуністичного уряду, Асоціяція Українсько-Американських Адвокатів вимагає: 1) щоб совєтський уряд признався, що він спричинив штучний голод на Україні, в наслідок чого було 7 мільйонів жертв заголоджених на смерть; 2) щоб совєтський уряд осудив геноцид шляхом голоду, як засіб усунення спротиву неросійських народів його політиці, та 3) щоб совєтський уряд дав відшкодування жертвам штучного голоду й їх родинам".

В офіційній програмі зборів Асоціяції була поміщена доповідь про Наукове Товариство ім. Шевченка і його ювілей, яку виголосив голова НТШ д-р Я. Падох під час бенкету, в якому взяли участь також запрошені громадяни. В доповіді були подані інформації про особливу увагу, яку від самих своїх початків НТШ віддавало правничій науці, зокрема історії давнього українського права та правничій професії.

Було неписаним законом, що Історично-Філософічна секція НТШ, головою якої був майже 20 років Михайло Грушевський, мали окремий правничий відділ, яким відав заступник голови Секції, правник.

Боротьба за права українського народу і його мову була ведена передусім правниками. Доповідач закликав членів Асоціяції піти шляхами своїх попередників в Україні. Про зрозуміння цього заклику свідчить окрема резолюція Зборів, яка відноститься до НТШ. Текст її такий: „Українсько-Американська Асоціяція Адвокатів вітає НТШ з нагоди його 110-річного ювілею і щиросердечно запевнює його про свою співпрацю та допомогу і закликає усіх членів Асоціяції стати індивідуальними членами НТШ".

Зборами керував голова Асоціяції д-р Б. Поритко при допомозі заступника голови д-ра І. Раковського, секретарів д-рів Б. Шандора і П. Ставничого й касира Мирона Ґонка, від яких перебрали провід Асоціяції на новий рік такі члени Асоціяції: Б. Шандор-голова, І. Раковський — заступник голови, П. Ставничий і Б. Поритко-секретарі та Мирон Ґонко-касир.

Членами Управи, які репрезентують окремі округи Асоціяції, т. зв. губернаторами, обрано: Б. Шандора для стейту Ню Джерзі, М. Вориса для Вашінгтону, Д. К., Т. Гаврика для стейту Іллиной, Б. Футея для стейту Огайо, В. Анастазієвського для стейту Міннесоти та С. МекРей для справ студентів права. Деякі округи будуть обсаджені згодом.

П. Я.

Сеньйори з Ню Йорку відвідали Стемфорд

Сеньйорів вітає Владика Василь Лостен. Справа — Лідія Савойка і д-р Василь Ленцик.

(Світлив М. Пежанський)

Сеньйори моляться під час Служби Божої в каплиці.

Стемфорд, Конн. (А. Метіль). — Приблизно 70 українських емеритів, мешканців Ню Йорку, відвідали осідок Стемфордської Епархії в четвер, 13-го жовтня ц.р. Прогуляйку зорганізував відділ громадської обслуги Українського Інституту Америки.

Сеньйори брали участь у Божественній Літургії, яку відслужив Владика Василій Лостен Епарх Стемфордський в каплиці Колегії св. Василія Великого, при співі питомців колегії.

Опісля відбувся полуденок у рефекторії колегії з участю Владики Василія і Славоміра Мікловша, Епарха Крижевацького, який був якраз на відвідинах із Югославії.

Емерити-відвідувачі при цьому мали нагоду оглянути приміщення семінарії, зокрема книгарню і епархіяльний музей, куратором якого є д-р Василь Ленцик.

Емерити також поїхали до Нового Ханаану, де відвідали Свято-покровський манастир візантійської вітки Чину Братів Менших (т. зв. Францішканців).

Головою відділу громадської обслуги УІА є Лідія Савойка, яка є також директоркою іміграційного бюра Католицької Конференції ЗСА. Л. Савойка під цю пору розглядає також можливості встановлення громадського центру для старших віком українців у дільниці „долішнього" Мангаттену, де знаходиться найбільше скупчення українців.

Такий центр уможливив би скоординовану обслугу наших старших громадян, даючи їм місце, де вони могли б сходитися на дешеві, або навіть даром подані обіди, концерти, фільми, медичну й суспільну допомогу і т.п., або просто на розмову чи гру в карти.

Л. Савойка прилюдно, при перекусці в їдальні семінарії, попрохала Владику Василія зайнятися цією справою та допомогти у формуванні відповідного комітету, який мав би перш за все завдання знайти приміщення для центру.

Найстарша з присутніх громадян, 84-річна Марія Диглалович, також просила Владику взяти цю справу до серця. Владика Василій зі своєї сторони зобов'язався детальніше розглянути справу. Окрім цього, Владика висловив бажання, щоб колись у Ню Йорку постав дім для старших, подібний до Вознесенського Дому у Філядельфії, що стоїть у сусідстві української католицької митрополичої катедри. Проєкти на доми для старших віком громадян вже готуються при українських католицьких парафіях у Рочестері й Йонкерсі, Н.Й.

Листопадове свято в Гантері

У неділю, 30-го жовтня, в гуцульській церкві в Гантері, Н. Й., о. Степан Фабрегас, парох Галсону й околиць, відправив Божественну Літургію з Панахидою в намірені поляглих борців Листопадового Зриву й нашого Високопреосвященного Митрополита Андрея Шептицького. Будуюча проповідь про Листопадовий Зрив і нашого великого Митрополита витворила молитовний настрій.

Після відправ усі присутні (понад 50 осіб) перейшли до мотелю „Ксеня", де відбулися святочні сходини.

Сходини відкрила Ольга Кобзяр і подала програму свята. Вступне слово мав Андрій Бук, який нав'язав Перше-Листопадову подію до актуальної ситуації в нашій українській спільноті. В. Фіцалович продеклямував поезію власного укладу, присвячену Першому Листопадові.

Зі зворушенням і сльозами в очах присутні вислухали монтаж авторства й у виконанні Дарії Бойдуник, переплетений засівами стрілецьких пісень і деклямаціями Соні В.

Нашвидко зорганізований малий хор із допомогою В. Фіцаловича збагатив програму стрілецькими піснями.

Після грімкого „Не пора" закінчено Листопадове свято національним гимном. Традиційно, як кожного року, присутні склали датки на „Дар Українському Воєнному Інвалідові" (біля 300 дол.).

О. Кобзяр подякувала присутнім, а зокрема тим, що приїхали здалека, й попросила усіх на каву й солодке печиво, що його зорганізували місцеві пані.

Піднесені на дусі присутні ще довго гомоніли й ділилися своїми думками.

Присутня

Відзначення сумної дати — голод в Україні 1932-33 роках

У днях 6-го і 7-го жовтня ц. р. Український Студентський Літературний Гурток і Український Студентський Клюб при Манітобському університеті в Вінніпеґу в Канаді відзначили 24-годинною голодівкою трагічне 50-річчя штучно викликаного голоду в Україні в 1932-33 роках, в якому померло понад 7 мільйонів українських селян — чоловіків, жінок і дітей. Подія, що викликала поміж молоддю найвищу форму обурення й осуду спричинників цього вчинку — ЦК КПСС і совєтський уряд.

Під час голодівки професорам і студентам університету роздавано матеріяли про голод і показувано фільм „І птиці замовкли", виготовлений центральним канадським телебаченням.

На закінчення голодівки студенти влаштували пресову конференцію, на якій інформували кореспондентів щоденників, радіо і телебачення про голод 1933 року. Влаштовано теж для всіх студентів університету доклад професора Всеволода Ісаєва про наслідки голоду в суспільній структурі українського населення.

З приводу студентської голодівки в приміщеннях університету ректор Манітобського університету д-р Арнолд Неймарк опублікував в університетській газеті „Манітобець" наступного листа: „Я бажаю прилучитися до всіх тих, що висловили своє співчуття і солідарність з українським народом у час відзначування 50-річчя жахливого голоду, що спричинив терпіння і смерть мільйонів їхніх співвітчизнян. Ми ніколи не сміємо забувати цієї жахливої трагедії, бо тільки через пам'ять і розкривання найчорніших подій в історії людства можемо будувати мости порозуміння, що є передумовою існування нашого цивілізованого суспільства."

В тому ж числі університетської газети був надрукований лист голови Асоціяції Студентів Манітобського університету Майкла Янга: „В імені Асоціяції Студентів Манітобського університету хочу цією дорогою висловити мою підтримку українським студентам, які висловлюють свій протест проти брутального народовбивства близько 10-ти мільйонів українців сталінським режимом Совєтського Союзу в 1932 і 33 роках.

Сумним явищем є факт, що подія такої катастрофальної брутальности, вчиненої урядом для зломання духу і завзяття селянської верстви цієї гордої і шляхетної раси, пройшла на Заході майже непомітно. Надіймося, що ваша акція і акція всіх учасників „Вінніпеґського Тижня Великого Голоду" розбудить свідомість мешканців цього міста і в якійсь мірі надолужить ту байдужість і незнання, що оточує цю травестію на протязі останніх 50 років. Мої і з певністю думки всіх моїх колеґ, студентів університету, є з вами в цей тривожний і хвилюючий час. Ми можемо тільки надіятися, що ця сумна подія буде нам просвічувати в шуканні мирного майбутнього всього людства".

В неділю, 9-го жовтня, в зв'язку з 14-им Конґресом Комітету Українців Канади що відбувся в Вінніпеґу, на якому було понад 800 делеґатів з цілої Канади, відбулася під Манітобським парляментом кількатисячна маніфестація-протест проти цього найбільшого злочину в історії людства.

На маніфестації промовляли ієрархи Української Католицької і Православної Церков, прем'єр Манітобського уряду Гаворд Полей, провідник опозиції Стерлінґ Лайон, мер Вінніпеґу Норрі, представник федерального Уряду Епп, голова жидівського Канадського Конґресу та голова Польського Канадського Конґресу. Останні висловили свою повну солідарність з українською нацією в цьому році жалоби.

В центрі тисяч присутніх стояла чорна домовина з написом „7 мільйонів". Через своїх делеґатів, що прибули на Конґрес, на цій жалобній маніфестації була заступлена вся українська Канада. Канадська радіовисильня СВС передавала цю подію по всьому континенті.

Н. Н.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 13-го ЛИСТОПАДА 1983 р.

Нюарк, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Івана Хрестителя 76-ий Відд., о год. 1-ій по пол. в українській католицькій школі при Айві вул. і Сенфорд Авеню. Проситься членів прибути та вирівняти залеглі вкладки. Найкраще платити вкладки чеками і посилати прямо до Відділу. — Юлія Демчук, секр.

Різне

• FUNERAL DIRECTORS •